

SZÁZSZORSZÉP Köszönöm, emberek. Nekem azonban most el kell mennem kis időre, addig a tanácsosok irányítják a birodalmat.

PARASZT Elkísérünk, fenség! Vigyázunk rád!

SZÁZSZORSZÉP Nem lehet. Egyedül kell mennem.

11. jelenet

Deli palotája előtt. Százsorszép a régi ruhájában, nagykendővel a fején. Harcsa, majd Deli

HARCSA (*felcicomázva jön*) Ki vagy te, rongyos, hogy felséges személyem közelébe merészkedsz? Ki vagy te, hogy idekapaszkodtál arany trónusomhoz?

SZÁZSZORSZÉP Messzi országból jövök, hogy drága kincset kínáljak neked eladásra. Nézd e gyűrűt!

HARCSA (*megnézi a gyűrűt*) Csinos kis üvegholmi! Három garasnál nem érhet többet!

SZÁZSZORSZÉP Mutassa meg másoknak is, fenség!

Deli jön, nagyon rosszkedvű

HARCSA Nézd csak, Deli! Ez mennyit ér szerinteed?

DELI Hagyjál békén, Harcsa! (*Rápillant a gyűrűre*) Honnan szerezted? Ez a gyűrű többet ér, mint egész birodalmam. Azt hittem, egyetlen egy van belőle a világon. Kitől kaptad?

HARCSA (*mutatja*) Attól a rongykupactól. Ott áll a sarokban.

A szereplők pontosan ugyanúgy állnak, mint az 5. jelenetben, Deli érkezésekor

SZÁZSZORSZÉP Deli!

DELI Százsorszép, te engemet becsaptál! (*El*)

HARCSA Na, most megkaptad! (*Deli felé mutogat*) Enyimé! Enyimé! Enyimé!... Kezdődik az esküvőm!...

12. jelenet

Deli, majd Százsorszép, Varázsló

Igricz Györgyné

János király karácsonya

A. A. Milne versére. Fordította: Devecseri Gábor⁵

Igricz Györgyné az ELTE drámatanári képzésén szerzett szakdiplomát. Első, alsó tagozatosokkal ké-

VARÁZSLÓ Ne ellenkezz! Mikor az óra elüti a hatot, lejár az egy hét. Ha nem veszed el Harcsát azonnal, öt perc múlva ott röpködhetsz az alkonyi hold alatt! És...

DELI Nem! Inkább örökre kék madárrá válok, sem hogy azt a szörnyeteget valaha is elvegyem.

SZÁZSZORSZÉP (*megjelenik*) Ha őt nem akarod, akkor én követlek téged. Egész életemben, bármerre leszel, és bármilyen alakban élsz is.

DELI Nem, Százsorszép. Te elfogattál engem! Csapdába csaltál! Te becsaptál!

SZÁZSZORSZÉP Nem én tettem! A királyné cselvete volt az. Ő meghalt, én kiszabadultam, és utánad jöttem. Érted jöttem.

DELI Hiába jöttél. Köt az átok. Egy perc múlva madárrá válok. Abraka! Mit tegyek? Segítesz?

VARÁZSLÓ Nekem ehhez nincs elég varázserőm. Kondul az óra.

DELI Szerelmem... Bárcsak hinnék tenéked!

SZÁZSZORSZÉP Hinni fogsz. Akkor is, ha most újra kék madárrá változol.

VARÁZSLÓ Jaj... Összpontosítanom kell!...

Összelelkezve állnak. Egy óra lassan hatot kondul. Semmi sem történik

VARÁZSLÓ Öt, négy, három kettő, egy – Semmi. Semmi? Semmmmi!!!!

SZÁZSZORSZÉP Ember maradtál!

DELI De hogyan törhetett meg a gonosz varázs?

VARÁZSLÓ Az én hatalmam egyedül nem lett volna elég. De a ti szerelmetek erejével együtt – megtörte a gonosz Bűbáj királyné hatalmát. Most már boldogan élhettek, amíg meg nem haltok. Udvaroncok! Zenét!

⁵ Az angol nyelvet tanuló csoportok számára érdemes a vers eredeti változatát is megismerni. Nagyobbak el is játszhatják angolul! A. A. Milne: Hatévesek lettünk – Now We Are Six – Gulliver Kiadó, 1991.

„...Az első darab, a János király karácsonya, számomra bemutatkozó darab volt a Lobogó utcában. XIII. századi korhű öltözetet nem tudtam összeállítani, így hajtogatott csúcsos zoknik voltak a cipők orrára húzva, és mindenki egyszínű, hosszú fűrdőköpenyben mozgott. A királynak volt ugyan koronája, de az összes jelmezt az egyszerűség jellemezte. A tornateremben adtuk elő. A kaput fehér zsírpapírral vontuk be. Egy réginek tűnő (körbe égetett szélű) nagy kalendárium-lapot helyeztünk rá, amelyen a király áthúzta a huszonharmadikát jelző számot a december felirat és az 1210-es évszám alatt. Így jeleztük az időt.

Korabeli játékokat játszottak a szereplők. Karikát hajtottak, szánkót húztak, mozsárban „törtek”, körjátékokat játszottak. Fekete ruhás kis apácák jöttek be és mentek ki. Aranypapírral befedett bilin ült a király. Sárgarépát, almát, csirkecombot, narancsot szopogatott, rágcsált. Időnként hátra dobott valamit a feje fölé, amiből véletlenül „kosár” lett. Persze hogy „örjöngött” az iskola tanulóifjúsága.

Gondot fordítottunk a teáskannára, a teázás szokásának bemutatására, hogy angolabb legyen a darab. Szerencsém volt. Remekművet választottam. Eljátszott vers volt a János király. Sajnos sok gondot okozott benne a sok visszatérő narráció.

A darab indítása és zárása teljes egészében némajáték volt. 15 percben zajlott a játék. Ez éppen alkalmas idő ahhoz, hogy kicsik és nagyok egyaránt tudjanak rá tartósan figyelni.

A legkorábbi „régizene”, amivel rendelkeztem, a Vagantes Trió középkori muzsikája hajtotta a játékot. A szereplők állandó mozgásban voltak, bejöttek és kimentek, vonultak, csapatokban játszadózva, ugrálva, perdülve-fordulva. Az iskolai közönség örült, én pedig megijedtem, mert akkor arra gondoltam, hogy ilyen darabot nem tudok még egyet csinálni...”

Köszönjük Igricz Györgynének, hogy megtalálta ezt a verset, és megtalálta a bemutatásához kellő formát. Ahhoz, hogy még többen tudják majd használni, s esetleg nagyobbak is, egyetlen apró változást kellett tenni: az UDVARNÉP hangjait iktattuk be a szereplők közé.

Zene: A Vagantes Trió – vagy más együttes – dobos, dudás udvari zenéje.

Trónterem. Középen a király éjjeliedény trónján üldögél és csirkecombot rágcsál. A csontokat hátraveti. Előtte járókelők haladnak át a téren, mit sem törődnek a királlyal, és ez kölcsönös.

A zene közben még pl. a következő némajátékok zajlanak:

- Egy gyerek szánkót húz, elhagyja róla bebugyolált kistestvérét.

- Majd két apáca jön, hátán kosárral. Meglátják és fölemelik a csecsemőt. Izgatottan keresik, kihez tartozhat.
- Végül urak jönnek, egy régi térkép fölött tanakodva. Amikor meglátják a biliző királyt, feltartott orral kisietnek.

Zene elhallgat

1. MESÉLŐ (tárgyilagosan)

János király nem volt jó,
Volt görbe dolga sok.
És néha senki sem szólt hozzá,
Így teltek a napok.
És aki látta, nem köszönt,
Szótlan továbbhaladt,
Csak gögös pillantása hullt
Jánosra és továbbvonult,
Ő némán állt és elpirult
Koronája alatt.

János feláll, megvizsgálja az „eredményt”, nézi, majd a teáskannához lép, csattogatja a fedelét

2. MESÉLŐ (az előző mesélő elé lépve, magyarázó stílusban)

János király nem volt jó,
Nem kedvelték, tehát
nem látogatták, hasztalan
forralt mindig teát,
s ha eljött a december,
karácsony csillaga,
polcán a sok kis cédulát,
mely boldog ünnepet kívánt,
soha nem írta jóbarát,
csak mindig ő maga.

Közben gondol egyet, lúdtollat fog, papiruszt hajt ki, polcához megy, izgatottan rendezgeti a képeslapokat, vissza az írópulthoz, fogalmaz, sebesen ír

3. MESÉLŐ (lágyan)

János király nem volt jó,
s ajándékot, noha
Vágyott reá, nem is kapott
sok éven át soha.
De karácsonykor mindig,
míg szépen énekelt
a lantos és jó pénzt kapott,
ő harisnyával caplatott
a kéményhez, kirakta ott
s félő reménye kelt.

Ezalatt János mindig ír, majd hosszú, piros zokniját lehúzza, azzal és az irományával babrál. Aztán belép egy lantos, féltérdre ereszkedik, játszik és énekel. János ránéz a lantosra, pénzt kotorász elő és odadobja. Majd fogja papírját és zokniját, előrejön. Zenéjét befejezve a lantos felkapja a földről a pénzt és kihátrál.

A „trónterem” minden zugából, székek, párnák, padok és oszlopok mögül és alól az udvar népe suttog, sebes ritmusban, egymás szájából kapva ki a szót

UDVARNÉP HANGJAI

- János király nem volt jó,
- S így magánosan élt,
- Egyedül tervelt levelet, míg a tetőre ért.
- Leírta és lerakta,
- Így kért fájdmárára írt:

KIRÁLY (fennköltén)

E LAP MINDENKIHEZ KIÁLT,
SZENT KARÁCSONYHOZ LEGKIVÁLT!

UDVARNÉP

- Sarkába nem „János király”-t,
- Szerényen „Jancsi”-t írt.
- Csss! Csss! (Egymást csitítják)

KIRÁLY (türelmetlenül, egyre izgatottabban és gyorsabban olvas)

„Szeretnék egy kis puskát
és egy kis édességet
és egy kis csokoládét
a szopogatás végett;
a narancsot se bánom,
a diót szeretem,
ÚGY SZERETNÉK egy zsebkést,
mely vígan szeletel.

És, ó Karácsony Apó, kérlek, hogy kegyesen
hozz egy igazi nagy piros gumilabdát nekem!

János király egy székre áll és fölakasztja a hosszú piros zoknit, beletűzi az összecsavart levelet. Elsőtétül a színpad (sötétkék éjszaka). Zene: szívemarkoló, gonosz hangeffektusok, idegesítő, majd nagy és erősödő szívdobbanások

UDVARNÉP (árulkodó, „visszhangosított” hangjai)

- János király nem volt jó!
- A csatornacsövön szobájába csúszott megint!
- És várta, hogy mi jön!

SUTTOGÓ HANGOK

- És egész éjjel ott feküdt,
- Félt és remélt bután...

KIRÁLY (forgolódik, törli a homlokát, egyszer csak fölriad, felül és hallucinálva fölmutat: szinte magán kívül) „No, azt hiszem, ő járhat ott.”

SUTTOGÓK

- A homloka is izzadott!

KIRÁLY

„Biztos ajándékot hozott
Sok hosszú év után.”

Nagy csendülés valahol, mely visszhangosan elhal

KIRÁLY (alázatosan)

Jaj, felejtsd el a puskát,
felejtsd az édességet,
és csokoládé sem kell
a szopogatás végett,
a diót, narancsot
már nem is szeretem,
és VAN MÁR egy zsebkésem,
mely majdnem szeletel.
De, ó Karácsony Apó, kérlek, hogy kegyesen
hozz egy igazi nagy piros gumilabdát nekem.

A Vagantes Trió zenéje: magasztos ünnepi zene csengőkkel

GUNYOROS, STRÉBER, OKOSKA HANGOK

- János király nem volt jó –
- Karácsony reggele eljött vidáman
- s számtalan szép ajándék vele.
- A harisnyákban játékok,
- Sok-sok kíváncsi szem minderre boldogan tekint!

Játszótér, ünneplőbe öltözött gyerekek. Minden gyerek örömmel próbálgatja az új játékát: csupa karikahajtó, mozsártörő, babázó, bűgőcsigával játszó, csúzlizó, korcsolyázó, harisnyában kotorászó gyerek. Mindenütt szétdobált, színes harisnyák, csak a király piros harisnyája lóg a szögön. János hálósipkában ténfereg a gyerekek között. Csalódott

HANGOK

- János mogorván mondja:

Zene: elhallgat

KIRÁLY (letörtén)

Mint sejtettem,
úgy történt megint: (miután lehorgászta, harisnyáját a földhöz vágja)
számomra semmi sem!

Fordulópont

KIRÁLY (fájdalmasan, fokozódó csalódottsággal; a gyerekek lassan el, majd lassan mégis visszajönnek körjátékot játszani, egy nagy, piros labdával)

Szerettem volna puskát
és egy kis édességet
és egy kis csokoládét
a szopogatás végett;
kértem diót, narancsot,
mert nagyon szeretem,
(önironikusán) és minthogy nincs
zsebkésem, hát nem is
szeletel.
(nagyot sóhaj) És, ó Karácsony Apó (sír, a háta mögött elindul a labdázás)
nem hozott kegyesen
egy igazi nagy piros
gumilabdát nekem!

Zene: vidám lantos „labdazene” a Vagantes Ékes énekek c. kazettájáról

Kép: körben állnak az ünneplőbe öltözött gyerekek, és piros gumilabdával labdázna a zenére. A színpad elején áll a magába roskadt király, eltakarja az arcát.

Zene: a „hopp”-nál leáll

Mozgás: Hopp! – a labda a királyt fejen találja. Megfordul.

Utánaszalad, megszerzi. Elejti, elkapja, elesik vagy letérdel? Fogja a labdát, és az ég felé, a magasba emeli. Ezzel az állóképpel fejeződik be a darab

GYEREKEK KARA (ünnepien, a király felé hajolva)

És, ó, Karácsony Apó
háláját rebegi, mert
hoztál egy nagy
igazi
gumilabdát
neki!

A gyerekek is állóképpel (a király felé fordulva) fejezik be szövegüket – esetleg a megkezdődött taps rendjét megtörve elmondhatják az egyetlen kimeradt versszakot is (alatta zene)

KÓRUS, A KIRÁLYAL EGYÜTT

János király kinézett
Durcásan ablakán:

Lent nagy vidáman játszott
Sok fiú s kisleány.
Mind irigyelte őket,
Állt rendületlenül...
S hát íme, pirosan beszáll
Egy jó nagy labda, a király
Fején pördül, de meg nem áll
S az ágyára repül.

ÉS, Ó, KARÁCSONY APÓ
HÁLÁJÁT REBEGI, MERT
HOZTÁL EGY NAGY
IGAZI
GUMILABDÁT
NEKI!

Igricz Györgyné megjegyzése:

A kis jelenet igen rövid. Alkalmas arra, hogy már 3. osztályos tanulók eljátsszák. Nagyon vidám darab lehet, de ellenpontként ott van benne a király szomorú-komoly gátlásos figurája. A szöveg ismétlőszólamait különféle érzelmi töltéssel kell elmondani. Különféle hangulatot árásson az ismételt szövegmondás! (Valójában János nem volt ennyire ártalmatlan egyénisége az angol történelemnek, épp erre utal a vers: „János király nem volt jó!...” refrénje. De mi egy ember szeretnivaló gyöngeséget emeltük ki!)

Vass Ildikó

A szépséges szép egérfiú menyasszonya

etiópiai mese nyomán

Vass Ildikó a zsámbéki Apor Vilmos Katolikus Főiskola drámapedagógiai szakirányú továbbképzésének hallgatója. Dramatizálása a legkisebbek számára nyújt biztonságos játéklehetőséget, nagyon egyszerű formában. Ez az a műfaj, amikor szinte még mindig csak „összemeséljük” a történetet. A nagyobbak esetében, ha csak lehet, a színpadra állítás művelete során elkerüljük a narrátor alkalmazását, mert lassítja és széttördeli a konfliktus köré szerveződött cselekményt. Itt azonban, mint ahogyan a Prezmer Boglárka által szinte „brechti” formában feldolgozott román legenda, A kőbarát történetében is, szükség van egy mesélőre. Ott a cselekmény bonyolultsága és időbeli széthúzottsága

ad okot erre az epikus színházi formára, itt pedig a játékosok kicsiny terhelhetősége.

Míg a mesefeldolgozások során többnyire gazdagítani kell a párbeszédet, az egészen kicsik esetében sokszor azt is egyszerűsítjük, amit az eredeti mese kínál. A mesélő szövegét több gyerek között is szétoszthatjuk, hogy az egész csoport meg tudjon szólalni. A „Szél” és a „Hegy” állhat akár három vagy öt gyerekből is, sőt, az Egérszülőket is kísérheti rokoni had, hisz például az eredeti mesében is három öregember megy leánykérőbe.

Szereplők
MESÉLŐ